

hedens og Rettens vigtigste Palladium.... som Sandhedens bedste Prøvesten", og derfor formentlig ogsaa bør gennemføres i Civilprocessen. Det turde imidlertid være et Spørgsmaal, om denne Opfattelse af, hvad der i Straffeprocessen er anset for Sandhedens og Rettens vigtigste Palladium, er fuldkommen rigtig. Om nemlig end de nyere Straffeprocesser forudsætte, at Vidneforklaringer og andre Oplysninger for en stor Del fremføres under selve Hovedforhandlingen, altsaa umiddelbart for den dømmende Rets Dne og Øren, hvad enten Retten bestaar af juridiske Dommere eller af Nævnninger, saa er dog ved Siden heraf hverken den anklagede eller Anklageren udelukket fra ogsaa paa anden Maade at fremføre alle de Oplysninger, som de maatte anse for at være i Sagens Interesse. Men hertil kommer fremdeles, at den kriminelle Retspleje sifrer sig en omhyggelig forudgaaende Kognition og Tilrettelæggelse af det hele Bevismateriale ved en Række Vidner, der ikke staa til Raadighed i Civilprocessen, nemlig Politiets Efterforskninger og den hele retslige Forundersøgelse med alt, hvad dertil hører. Den retslige Forundersøgelse, der i den borgerlige Retspleje staaer til Parternes Raadighed, er Vidneførelse (inklusive Skønsmand o. l.) men hvad de Vidner, som en Part selv agter at føre, kunne og ville forklare, lader sig erfaringsmæssig ofte ikke med Sikkerhed bedømme, forinden Forklaringerne foreligge; thi det hænder ikke sjældent, at Vidner, som man efter tidligere Samtaler med dem maatte tro kunde forklare sig over et eller andet Faktum med afgørende Positivitet, ikke, naar det kommer til Prøven, vide saa nøje Besked som forventet. Heller ikke en Gang er det altid muligt for en Part forud ved Samtale at komme til Kundskab om, hvad Vidner, som han har Grund til at antage med Fordel at kunne benytte, vide om Sagen, fordi de ikke ville indlade sig med ham, paaskyde Uvidenhed, og kun ved den Tvang, som Vidnepligten paalægger dem, kunne bringes til at komme frem med, hvad de vide. Endnu mindre kan en Part med nogen Sikkerhed forud bedømme, hvad Modpartens Vidner kunne og ville sige, i hvilket Lys de ville fremstille de paagældende Omstændigheder, saa at det bliver umuligt for Parten, forinden han har hørt dette, tilstrækkelig at have det til Smødegaaelsen heraf fornødne Bevismateriale paa rede Haand og bringe det til Stede i samme Hovedforhandlingsmøde. Det kan i denne Forbindelse bemærkes, at ifølge den tyffe Gemeinproces førtes vel ikke alle Vidner i et og det samme Retsmøde, men der fulgtes dog en Fremgangs-

maade, der havde en noget lignende Betydning. Det var nemlig ikke Parterne tilladt at overvære Vidneførelsen, ej heller at komme til Kundskab om, hvad Vidnerne havde udsagt, forinden alle, baade Vidner og Modvidner, vare førte. Indtil da opbevarede Vidneforklaringerne i forseglede, saakaldte Notuler. Man er imidlertid, som tidligere berørt, i Tyskland kommen aldeles bort herfra, idet den ny Rigslov af 30te Januar 1877 tilstøder Parterne saavel at overvære Afgivelsen af Vidneforklaringerne som succesivt at føre Vidnerne og tilvejebringe det øvrige fornødne Bevismateriale, alt som der under Sagens Gang viser sig Trang dertil. Ogsaa i dette Stykke er man saaledes kommen over til at antage de samme Retsregler, som gælde hos os, og som ere principielt de modsatte af dem, som Lovforslaget tilfigter at indføre. Det indrømmes i Processkommissionens Motiver (Side 20), at det "let endog for den omhyggeligste Part kan hænde, at Bevisførelsen falder anderledes ud for ham, end han havde ventet, f. Eks. ved, at hans Vidnebevis ødelægges ved Krydsforhøret, eller at Modpartens Vidner udsige Ting, som han ej har kunnet forudsæ". Herpaa vil Lovforslaget hjælpe, ikke ved at tillade en Udsættelse af Hovedforhandlingen for at give den paagældende Part Lejlighed til forinden Sagens Paadømmelse at fremkomme med bedre Bevisligheder og med Modbevis, men ved at henvise Parten til efter affagt Dom at føre den samme Sag om igen ved samme Ret ved hertil at benytte et nyt Retsmiddel, som det kalder "Ny Foretagelse af Sagen ved samme Ret" eller med et kortere Ord "Forfriskning". Det skal dog ikke bero paa Partens eget Forgodtbefindende at benytte dette Retsmiddel, men paa, om han kan erholde Rettens Tilladelse dertil (§§ 328 og 335). Hans Andragende derom skal derfor prøves af Retten, til hvilken Ende Lovforslaget foreskriver en særegen Fremgangsmaade, under hvilken der betingelsesvis kan blive Spørgsmaal om et foreløbigt Vidnebevis (§ 334). Bevilger Retten Forfriskningen, ophæves den affagte Dom, og Retten bestemmer, fra hvilket Punkt Processuren skal begynde forfra (§ 335). Lovforslagets Forudsætninger for "Forfrisknings" Anvendelse, saa og for sammes Hensigt og Brug ere for en stor Del forskellige fra de i den tyffe Rigslov af 30te Januar 1877 (§§ 541—554). Ifølge sidstnævnte kan Forfriskning kun finde Stead, naar Sagens Behandling lider af en Nullitet, eller naar Sagen er vundet som Følge af en strafbar Handling eller endelig, naar Parten enten kommer til Kundskab om, at Sagen tidligere